

STANJE DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI
V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH NA CELJSKEM OBMOČJU
NA DAN, 31. 12. 2016

Poročilo o opravljeni analizi

Stanje domoznanske dejavnosti v splošnih knjižnicah na celjskem območju se je ugotavljalo s vprašalnikom, ki so ga knjižnice na območju izpolnjevale 1. do 22. 2. 2017. Vprašalniki so skupaj z analizo hranjeni v arhivu domoznanskega oddelka (Srečko Maček, (srecko.macek@knjiznica-celje.si)).

OSNOVNI PODATKI O KNJIŽNICAH NA OBMOČJU

Na celjskem območju deluje dvanajst splošnih knjižnic, Osrednja knjižnica Celje (OOK), Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik (OK), Knjižnica Laško (OK), Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi (OK), Knjižnica Rogaška Slatina (OK), Knjižnica Šentjur (OK), Knjižnica Šmarje pri Jelšah (OK), Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje (OK), Knjižnica Velenje (OK), Medobčinska splošna knjižnica Žalec (OK), Osrednja knjižnica Mozirje (OK) in Splošna knjižnica Slovenske Konjice (OK).

ORGANIZACIJA KNJIŽIČNE DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI

Vseh dvanajst splošnih knjižnic na območju opravlja domoznansko dejavnost v skladu s 16. členom ZKnj-1, kar pomeni, da vse zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo domoznansko gradivo, prav tako pa organizirajo kulturne prireditve, ki so povezane z domoznansko dejavnostjo. 2. člen ZKnj-1, ki med drugim določa varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik in posredovanje bibliografskih in drugih proizvodov in storitev. Osrednja knjižnica Celje kot OOK opravlja še dejavnosti, ki jih določa 27. člen ZKnj-1. Vse organizacijske enote (KK) na območju so aktivno vključene v vzajemni bibliografski sistem.

Domoznansko gradivo se v desetih knjižnicah strokovno obdeluje na oddelku obdelave, v dveh knjižnicah ga obdeluje na domoznanskem oddelku in na oddelku obdelave, v eni knjižnici vse gradivo obdeluje na domoznanskem oddelku.

Izključno enotno oznako »dom« za označevanje domoznanskega gradiva v vzajemnem bibliografskem sistemu v podpolju 992b od dvanajstih dodeljuje devet knjižnic. Poleg dogovorjene oznake »dom« dodeljuje še druge oznake ena knjižnica.

Vse knjižnice na območju v okviru dejavnosti predstavljajo zbirko domoznanskega gradiva in domoznanske dejavnosti. Domoznanske prireditve pripravljajo vse knjižnice na območju, samo ena ne pripravlja razstav in ne objavlja domoznanskih vsebin na domoznanskih portalih.

Devet knjižnic na območju opravlja dejavnosti, ki so vezane:

- na domoznansko bibliopedagoško in publicistično dejavnost
- na pripravo biografskih gesel za biografski leksikon v elektronski obliki in seznanjanje uporabnikov.

Osem knjižnic seznanja svoje uporabnike z drugimi domoznanskimi zbirkami na območju. Sedem knjižnic tudi digitalizira domoznansko gradivo.

Polovica knjižnic izdeluje bibliografije in sodeluje pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev,

Pet knjižnic opravlja dejavnosti, ki so vezana na domoznansko dejavnost za uporabnike s posebnimi potrebami. Ena knjižnica izvaja domoznansko dejavnost tudi v okviru mednarodnega sodelovanja.

Enajst knjižnic na območju svoje domoznanske vsebine v največji meri promovira preko spletnih strani in portalov ter socialnih omrežij. Tiskanih medijev, radia in TV se poslužuje deset knjižnic, devet knjižnic za navedeni name uporablja tudi razne promocijske materiale.

V naslednjem triletnem obdobju devet knjižnic načrtuje oblikovanje samostojne domoznanske zbirke in tri knjižnice nameravajo oblikovati samostojni domoznanski oddelek. Polovica knjižnic namerava nameniti več pozornosti ustreznemu varovanju in zaščiti gradiv (skladno z načeli IFLA).

Vse knjižnice na območju se pri svojem delu povezujejo z drugimi knjižnicami, z društvi, zavodi, združenji in lokalnimi skupnostmi. Več kot polovica sodeluje z muzeji, arhivi, galerijami ter osnovnimi šolami. V manjši meri sodelovanje s srednjimi in z višjimi in/ali visokimi šolami.

OBSEG IN IZBOR STROKOVNO UREJENEGA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Ločevanje primarnega domoznanskega gradiva od ostale zbirke izvaja samo ena knjižnica na območju. Podatke o številu naslovov in inventarnih enot v KK pa je izpolnilo sedem od dvanajstih knjižnic.

Število naslovov v osrednjih knjižnicah na območju znaša 45.891, od tega je večina v OOK Celje (29.164, v preostalih 11 OK – 16.727 naslovov); število inventarnih enot na območju znaša 62.574: od tega je večina v OOK Celje (38.597, 11 v preostalih 11 OK – 23.977 naslovov).

Število naslovov v osrednjih knjižnicah na območju znaša 45.891, od tega je večina v OOK Celje (29.164, v preostalih 11 OK – 16.727 naslovov); število inventarnih enot na območju znaša 62.574: od tega je večina v OOK Celje (38.597, 11 v preostalih 11 OK – 23.977 naslovov).

Skupni letni prirast števila naslovov v knjižnicah na območju znaša 1.655, od tega je večina v OOK Celje (665, v preostalih 11 OK – 990 naslovov)

Letni prirast inventarnih enot na območju znaša 2.190: od tega je večina v OOK Celje (882, v preostalih 11 OK – 1.308 enot).

Na podlagi pridobljenih podatkov nismo pridobili razvid nad dejanskem stanju knjižnega gradiva glede na vrsto domoznanskega gradiva. Še najbližje realnemu stanju zbirke knjižnega gradiva so podatki pri knjigah, kar pomeni, da podatki niso relevantni za nadaljnjo analizo, saj domoznansko gradivo, ki ga hranijo splošne knjižnice na območju, ni obdelano in dostopno v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu.

STROKOVNI DELAVCI, KI SKRBIJO ZA DOMOZNANSKO DEJAVNOST

Na območju je v vseh dvanajstih knjižnicah zaposlenih skupaj 52 strokovnih delavcev., ki skrbijo za domoznansko dejavnost.

Po stopnji izobrazbe imajo devetnajst strokovnih delavcev raven 7, trije strokovni delavec ima raven 6/2 in dva strokovna delavca raven 6/1.

Vsa posamezna dovoljenja/pooblastila za vzajemno bibliografsko obdelavo ima od dvanajstih samo ena knjižnica, nobenega pa dve knjižnici. Dovoljenje A in C ima 10 knjižnic, B šest, D samo ena in CONOR tri knjižnice.

PROSTOR IN OPREMA ZA DOMOZNANSKO GRADIVO

Samostojni domoznanski oddelek ima polovica splošnih knjižnic na območju. Prvi domoznanski oddelek na območju je bil ustanovljen leta 1976 v Osrednji knjižnici Celje, kot zadnji doslej sta ga vzpostavili Osrednja knjižnica Mozirje in Slovenske Konjice leta 2010. Z največjo površino (325 m²) je domoznanski oddelek v Osrednji knjižnici Celje, sledijo Knjižnica Velenje (70 m²), Medobčinska splošna knjižnica Žalec z 80 m², Osrednja knjižnica Mozirje z 45m². Najmanjši je z (10 m²) je v Splošni knjižnici Slovenske Konjice.

Sedem knjižnic na območju ima domoznansko gradivo postavljeno deloma ločeno, deloma pa skupaj z ostalim knjižničnim gradivom, šest knjižnic na domoznanskem oddelku. V posebne zbirke je domoznansko gradivo organizirano v petih knjižnicah.

V dveh knjižnicah je domoznansko gradivo postavljeno ločeno od ostalih delov knjižnične zbirke, tudi če ni organizirano v posebno zbirko, kot je to opredeljeno v 13. členu Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003). V eni knjižnici na območju domoznansko gradivo ni postavljeno ločeno od ostalega knjižničnega gradiva.

Domoznansko gradivo ima v osrednji enoti v prostem pristopu šest knjižnic.

V skladiščnih prostorih knjižnice in strokovno urejeno, tako da omogoča takojšnjo dostopnost, je postavljeno v sedmih knjižnicah. V dveh knjižnicah na območju imajo gradivo v KK postavljeno v skladiščnih prostorih, v eni pa v dveh enotah KK še ni dostopno.

Na dom izposoja enajst od dvanajstih splošnih knjižnic na območju. Podatke o številu izposoj je navedlo deset knjižnic (ena knjižnica ne spremlja, dve pa še nimate možnosti).

Vse splošne knjižnice na območju posredujejo domoznanske informacije osebno, drugi najpogostejši način posredovanja je po telefonu, preko katerega posreduje domoznanske informacije enajst knjižnic, po elektronski pošti pa devet knjižnic.

Največji poudarek dajejo knjižnice zagotavljanju varnosti in preprečevanju nesreč v knjižničnih zgradbah in okolici, za tem primernim klimatskim pogojem in izvajanju reprodukcije gradiva (fotokopiranje, mikrofilmanje in digitalizacija. Skrb za ustrezno ravnanje s tradicionalnim gradivom, fotografskim in filmskim gradivom ter avdiovizualnimi nosilci izvaja sedem knjižnic.

DIGITALIZACIJA DOMOZNANSKEGA GRADIVA

Osem knjižnic redno digitalizira domoznansko gradivo, ostale štiri knjižnice zaradi pomanjkanja sredstev, kadrov in neurejenih avtorskih pravic ne le-te ne izvajajo. Glavni način izvajanja in financiranja digitalizacije domoznanskih gradiv v splošnih knjižnicah na območju je v okviru izvajanja posebnih nalog OOK in lastnim kadrom in opremo. Digitalizirano gradivo je uporabnikom dostopno lokalno v knjižnicah oziroma z dostopom na daljavo.

SINERGIJSKI UČINKI SODELOVANJA S KNJIŽNICAMI NA OBMOČJU

Glede pričakovanj od izvajanja tretje posebne naloge si OK pričakujejo nadaljnjo koordinacijo in strokovno sodelovanje, pa tudi pomoč pri oblikovanju domoznanskih zbirk. Zadovoljstvo sodelovanja knjižnic na območju z osrednjo območno knjižnico več kot polovica ocenjujejo kot »zelo dobro«. K izgradnji domoznanske območne zbirke OOK po mnenju OOK prispevajo vse navedene aktivnosti (sodelovanje knjižnic na območju, digitalizacija, usmerjanje izločenega gradiva v OOK, skupni projekti ter koordinacija regijskih domoznanskih prireditev in projektov).

Pripravil: Srečko Maček